MINTAQAVIY RIVOJLANISHDA INVESTITSIYALARNING KAMBAG'ALLIKNI QISQARTIRISHDAGI ROLI

Muxammadjonov Rustambek Oybek o'g'li
"Davr bank" XATB Urganch BXM Chakana bo'lim xodimi

Qabul qilindi: 01.11.2025
Ko'rib chiqildi: 02.11.2025
Tasdiqlandi: 03.11.2025

Kalit so'zlar:
investitsiya, kambag'allik, iqtisodiy o'sish, mintaqaviy rivojlanish, sarmoya, ijtimoiy infratuzilma.

Annotatsiya. Ushbu maqolada investitsiyalarning hududlar ijtimoiy-iqtisodiy rivojlanishidagi va kambag'allikni qisqartirishdagi o'rni ilmiy-nazariy jihatdan tahlil qilinadi. Tadqiqotda investitsiyalarning iqtisodiy ahamiyati, xorijiy sarmoyalar ta'siri hamda mintaqaviy investitsiya siyosatini takomillashtirish yo'nalishlari yoritilgan. Shuningdek, maqolada kambag'allikni kamaytirish jarayonida investitsion faollikni oshirishning ustuvor yo'nalishlari asoslab berilgan.

Kirish. Bozor iqtisodiyotiga o'tish jarayonida mintaqalar iqtisodiy rivojlanishining muvozanatli bo'lishi mamlakatning ijtimoiy-iqtisodiy barqarorligiga bevosita ta'sir ko'rsatadi. Shu nuqtai nazardan, kambag'allikni qisqartirish va aholining farovonligini oshirish masalalari investitsion siyosat bilan chambarchas bog'liqdir.

Investitsiyalar nafaqat ishlab chiqarish imkoniyatlarini oshiradi, balki yangi ish o'rinlarini yaratish, infratuzilmani rivojlantirish hamda inson kapitalini kuchaytirish orqali kambag'allikka qarshi kurashda muhim omilga aylanadi. Shunday ekan, mintaqaviy rivojlanish, jarayonida investitsiyalarni samarali boshqarish va ulardan ijtimoiy natija olish mexanizmlarini takomillashtirish muhim ilmiy-amaliy masalalardan biridir.

Investitsiya iqtisodiy adabiyotlarda kapital qo'yilmalarning foyda yoki ijtimoiy samaraga erishish maqsadida amalga oshiriladigan shakli sifatida talqin qilinadi. U ishlab chiqarishning texnik ko'rsatkichlarini yaxshilash, yangi texnologiyalarni joriy etish, raqobatbardosh mahsulotlar ishlab chiqarishni rivojlantirish va iqtisodiy o'sishni rag'batlantirishda hal qiluvchi ahamiyat kasb etadi.

Ijtimoiy nuqtai nazardan, investitsiyalar aholining bandlik darajasini oshirish, mehnat bozoridagi tengsizlikni kamaytirish, kambag'al qatlamlarning iqtisodiy faoliyatini kuchaytirish va daromad manbalarini ko'paytirish orqali ijtimoiy barqarorlikni ta'minlaydi. Shu bois, zamonaviy iqtisodiy siyosatda investitsiyalar ijtimoiy rivojlanishning, shuningdek, iqtisodiy o'sishning ham ajralmas qismi sanaladi.

Mintaqaviy investitsiya siyosati mintaqaning resurs imkoniyatlari, geografik nuqtai nazari va mehnat bozori holatidan kelib chiqib shakllantiriladi. U hududlararo iqtisodiy tafovutlarni kamaytirish, yangi ishlab chiqarish quvvatlarini yaratish va ijtimoiy infratuzilmani kengaytirishga yo'naltirilishi zarur.

Qulay investitsion muhit yaratilgan mintaqalarda tadbirkorlik faoliyati faollashadi, bu esa o'z navbatida ish bilan ta'minlanishning ortishiga va kambag'allikning qisqarishiga olib keladi. Ayniqsa, qishloq xo'jaligi, xizmat ko'rsatish va kichik biznes sohalariga yo'naltirilgan investitsiyalar kambag'allikka qarshi kurashda samarali natija beradi.

Xorijiy investitsiyalar mintaqaviy iqtisodiyotga yangi texnologiyalar, zamonaviy boshqaruv tajribalari hamda xalqaro bozorlar bilan integratsiyalashuv imkonini olib kiradi. Ushbu jarayon ishlab chiqarish samaradorligini oshirish, eksport imkoniyatlarini kengaytirish va zamonaviy ish o'rinlarini tashkil etish orqali kambag'allik darajasini kamaytirishga xizmat qiladi.

Bundan tashqari, xalqaro sarmoyadorlarning ishtirokida amalga oshirilayotgan ta'lim, sog'liqni saqlash va kasb-hunar loyihalari kambag'al aholini iqtisodiy faol qatlamga aylantirishda muhim ahamiyat kasb etadi. Shu nuqtai nazardan, xorijiy investitsiyalar ijtimoiy-iqtisodiy transformatsiyaning muhim drayveri sifatida namoyon bo'ladi.

Mintaqalarda kambag'allikni samarali kamaytirish maqsadida investitsiya siyosatini quyidagi yo'nalishlarda takomillashtirish zarur:

1. Institutsional muhitni mustahkamlash – sarmoyadorlar huquqlarini kafolatlash, shaffof soliq siyosatini joriy etish va byurokratik to'siqlarni kamaytirish.

2. Ijtimoiy investitsiyalarni kengaytirish – ta'lim, sog'liqni saqlash va ijtimoiy infratuzilma sohalariga yo'naltirilgan sarmoyalarni ko'paytirish.

3. Mahalliy investitsion faollikni oshirish – kichik biznes, oilaviy tadbirkorlik va kooperatsiyalarni qo'llab-quvvatlash.

4. Davlat-xususiy sheriklik mexanizmlarini kengaytirish – infratuzilma loyihalarini birgalikda amalga oshirish orqali iqtisodiy samaradorlikni ta'minlash.

Mazkur yo'nalishlar amalga oshirilganda, investitsiyalar nafaqat iqtisodiy o'sish omili, balki kambag'allikka qarshi tizimli mexanizm sifatida faoliyat yuritadi.

Yuqoridagi tahlillar shuni ko'rsatadiki, investitsiyalar mintaqaviy rivojlanishning barqarorligini ta'minlash va kambag'allikni qisqartirishning asosiy omillaridan biridir. Ular iqtisodiy o'sishni jadallashtiradi, ishlab chiqarish hajmini kengaytiradi, yangi ish o'rinlari yaratadi hamda ijtimoiy infratuzilmani yaxshilaydi.

Shunday ekan, investitsion siyosatni ijtimoiy yo'naltirilgan holda olib borish, sarmoyaviy muhitni yaxshilash va resurslarni samarali taqsimlash orqali

mintaqaviy farovonlikni oshirishga erishish mumkin. Natijada, kambag‘allikka qarshi kurashning barqaror va samarali modeli shakllanadi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

1. O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining “Kambag‘allikni qisqartirish va bandlikni ta’minlash bo‘yicha davlat siyosatini takomillashtirish to‘g‘risida”gi farmoni, 2023 yil.

2. Xodjayev B. Investitsiyalar iqtisodiy o‘sish omili sifatida. — Toshkent: Iqtisodiyot nashriyoti, 2021.

3. O‘zbekiston Respublikasi Iqtisodiyot va moliya vazirligi ma’lumotlari, 2024 yil.